27 Οκτωβρίου 2015

Η Ιστορία μιας Ρωμιάς που έμεινε το ’22 στην Τουρκία

/ Γενικά Θέματα

Η Maçkalı Ελένη είναι η ιστορία μιας Ελληνοπόντιας, της Ελένης, που στην ανταλλαγή των πληθυσμών δεν έφυγε μαζί με τους δικούς της στην Ελλάδα αλλά έμεινε στην Τουρκία και μετά από πολλά χρόνια κάποιοι… Τούρκοι την φέρνουν στο φως της δημοσιότητας για να γίνει κινηματογραφική ταινία που θα δείχνει και το μεγάλο δράμα χιλιάδων Ρωμηών κατά την διάρκεια της ανταλλαγής των πληθυσμών το 1922-23.

Η προβολή αυτής της καταπληκτικής ιστορίας είναι και άλλο ένα δείγμα του πως κάποιες τύψεις από το μεγάλο εκείνο δράμα των Ελλήνων του Πόντου κατατρέχουν σήμερα πολλούς «Τούρκους», σε σημείο όχι μόνον να την δημοσιοποιήσουν, (εφημερίδα Akşam, 25/5/2013), αλλά και να τολμούν να την κάνουν κινηματογραφική ταινία που σίγουρα θα αποκαλύπτει πολλές πτυχές αυτού του δράματος.

Να μην ξεχνάμε πως πριν από δυο χρόνια είχε προβληθεί η τουρκική ταινία, «Yüreğine Sor», που αποκάλυπτε το μεγάλο δράμα των κρυπτοχριστιανών του Πόντου και η οποία δυστυχώς στη συνέχεια «εξαφανίστηκε» στην Τουρκία.

Η ιστορία λοιπόν αυτής της Ελένης έχει ως εξής: Το 1920 ζούσε σε ένα χωριό έξω από την Τραπεζούντα ο μεταλλουργός Χαράλαμπος Χρυσοστομιδης με το

παρατσούκλι, Lampo Usta, (δηλαδή Μάστορα Λάμπη), με την γυναίκα του Αναστασία και την μικρή τους κόρη την Ελένη. Η ζωή τους κυλούσε ήρεμα και ο μάστορας κέρδιζε αρκετά για να ζει η οικογένειά του χωρίς στερήσεις.

Όλα αυτά όμως άλλαξαν με βίαιο τρόπο το 1923, (εδώ βέβαια οι Τούρκοι δεν κάνουν καμία αναφορά για την φρικτή γενοκτονία των Ποντίων που τότε έχει αποκορυφωθεί), καθώς είχε έρθει η ώρα της αναγκαστικής προσφυγιάς. Το ζευγάρι με την 13 χρονών κόρη τους Ελένη πήραν ό,τι μπορούσαν μαζί τους και κατευθύνθηκαν μαζί με πολλούς άλλους Ελληνοπόντιους προς την Τραπεζούντα για να αποβιβαστούν στο πλοίο που θα τους έφερνε στην Ελλάδα. Στον δρόμο όμως τους σταμάτησε ένα ένοπλο τμήμα. Οι Τσέτες συγκέντρωσαν κάποια κορίτσια που διακρίνονταν για την ομορφιά τους και τα απήγαγαν.

Ο καημένος ο Χαράλαμπος χωρίς να μπορεί να κάνει κάτι έστειλε την σύζυγό του προς το λιμάνι της Τραπεζούντιας ενώ εκείνος έμεινε πίσω για να ψάξει για την κόρη του. Πέρασαν τέσσερις μήνες όμως χωρίς κανένα αποτέλεσμα και η Ελένη δεν είχε βρεθεί. Εντωμεταξύ η γυναίκα του η Αναστασία έφυγε με το πλοίο της προσφυγιάς και έφτασε στην Καβάλα.

Στον Πόντο ο Χαραλάμπης συνέχιζε να ψάχνει παντού για την κόρη του. Στο χωριό του όπου ξαναπήγε του είπαν πως δεν έμεινε κανένας Έλληνας καθώς όλοι είχαν φύγει και μάλιστα τον προειδοποίησαν ότι το αν παραμείνει εκεί υπήρχε μεγάλος κίνδυνος για την ζωή του. Τότε ήρθαν κάποιοι και του είπαν πως η Ελένη σκοτώθηκε από τους άτακτους και ότι είχαν δει το πτώμα της μαζί με άλλα πτώματα σε κάποιο ρέμα κοντά στην Τραπεζούντα. Ο καημένος ο Χαραλάμπης χωρίς να μπορεί να συγκρατήσει τα δάκρυά του αποφάσισε τελικά να φύγει από τον Πόντο. Μετά από περιπλανήσεις τριών μηνών έφτασε στο Καντήκιοϊ της Κωνσταντινούπολης.

Εκεί απελπισμένος, χωρίς την γυναίκα του που είχε φτάσει στην Ελλάδα και την κόρη του χαμένη, ο Χαράλαμπος γνωρίζεται με έναν επιφανή Τούρκο, τον Süreyya Paşa, ο όποιος τον εκτίμησε και θαύμασε την επιδεξιότητά του στην τέχνη του. Ο Τούρκος τότε του άνοιξε ένα μαγαζί στο Καντήκιοϊ και ο Χαράλαμπος με την μεγάλη του εργατικότητα απέκτησε πολλούς πελάτες και άρχισε να βγάζει πολλά χρήματα.

Ο Λάμπης τότε εγκατέλειψε την ιδέα να φύγει στην Ελλάδα και αφού γνωρίστηκε μια κοντοχωριανή του, την Antusa, που είχε μείνει και αυτή στην Πόλη, την παντρεύεται και κάνει μια κόρη, την Σοφία. Η Σοφία αφού μεγάλωσε παντρεύτηκε και έκανε ένα γιο. Ο γιός της αγάπησε πολύ τον παππού του, τον Λάμπη, ο όποιος συνεχώς του μιλούσε για την χαμένη του θεία την Ελένη γιατί ποτέ δεν πίστεψε

ότι είχε σκοτωθεί αλλά ότι ζούσε χαμένη κάπου στον Πόντο.

Ο γιός της Σοφίας μεγάλωσε έγινε χρυσοχόος και άνοιξε ένα μαγαζί κοντά στο Καπαλί Τσαρσί αλλά συνεχώς σκέφτονταν για την Ελένη που είχε χαθεί. Απευθύνθηκε τότε σε ένα δικηγόρο και του ανέθεσε να ψάξει για την χαμένη του θεία. Πριν περάσει πολύς καιρός, ένα τηλεφώνημα έκπληξη ήρθε από την Τραπεζούντα. Αυτοί που τηλεφωνούσαν τον ρώτησαν, «εσείς δεν είστε που ψάχνετε για την Εμινέ;», (δηλαδή την Ελένη). Ο γιος της Σοφίας σάστισε και τότε έμαθε ότι η Ελένη είχε βρεθεί από την οικογένεια του Abdülkadir Sümer που την είχαν υιοθετήσει και την ονόμασαν Εμινέ.

Παράλληλα όμως καθώς έψαχνε για την χαμένη κόρη του παππού του ρωτούσε και για την χαμένη του γιαγιά την Αναστασία. Τότε μαθαίνει ότι η Αναστασία που βρίσκονταν στην Ελλάδα είχε παντρευτεί και αυτή και είχε κάνει δυο παιδιά. Τα παιδιά της Αναστασίας ήθελαν πολύ να έρθουν στην Τουρκία για να ψάξουν για τον Χαραλάμπη και την χαμένη κόρη της Αναστασίας και τελικά κατάφεραν να έρθουν σε επαφή με το γιο της Σοφίας.

Εντωμεταξύ από την Τραπεζούντα ο Sümer, δηλαδή ο θετός πατέρας της Ελένης, μόλις έμαθε για όλη αυτή την ιστορία της υιοθετημένης του κόρης ήρθε στην Κωνσταντινούπολη και προσκάλεσε όλους τους συγγενείς της Εμινέ στην Τραπεζούντα.

Εδώ αντιλαμβάνεται κανείς τα συναισθήματα όλων αυτών καθώς μετά από πολλά χρόνια τα παιδιά της Αναστασίας και ο γιος της Σοφίας συναντήθηκαν στην Τραπεζούντα και βρήκαν την χαμένη κόρη του Χαραλάμπη, την Ελένη, που τώρα ήταν η Εμινέ. Αλλά το πιο ίσως εντυπωσιακό σε όλη αυτή την συγκλονιστική ιστορία είναι ότι όλοι μαζί πήγαν και προσκύνησαν το μοναστήρι της Βαζελώνας, ένα από τα πιο ιερά μέρη του ελληνορθόδοξου Πόντου.

Mübadelenin kayıp çocuğu Maçkalı Eleni

25 Mayıs 2013 Cumartesi - 02:00 - Aksam.com.tr

Bu toprağın kayıp kızları onlar... Mübadele'nin köklerinden ayırıp yıktığı aileden geride kalan iki küçük kız. Biri Trabzon'da diğeri İstanbul'da birbirlerinden habersiz büyüyüp çoluk çocuğa karıştı. Bir asırlık acının sırrı Trabzon'dan gelen telefonla aralandı, kardeşler bir avuç toprakla buluştu

Trabzon-İstanbul-Kavala arasında, filmlere taş çıkaracak mübadele öyküsü... Tarih 1920'lerin başı. Kalaycı Haralumbos Hrisostomidis, karısı Ansatasiya ve küçük kızları Eleni Trabzon'un Maçka İlçesi'nde yaşıyordu. "Lambo Usta" diyordu Maçkalı komşuları Haralumbos'a. Küçük ama mutlu bir hayatı vardı üç kişilik Rum ailenin. Taa ki 1923 gelip çatana kadar.

On binlerce aileyi köklerinden koparıp tamamen yabancı oldukları topraklara savuran mübadele onları da vurdu. Ömürlerinin kalanını doğup büyüdüğü topraklara hasret geçircekler listesine girdi Hrisostomidis'ler de.

ELENİ'Yİ KAÇIRIYORLAR

Ayrılık vakti gelip çattığında, Lambo usta eşi Ansatasiya ve 13 yaşındaki kızları Eleni'yi alıp, koca bir hayatı geride bırakıyor. Gözlerinde yaş, başlarında beş asker, diğer Rum ailelerle birlikte limanda bilinmeyen geleceğe götürecek gemiye gidiyorlar. Çok geçmeden, 300 kişilik kafilenin yolunu silahlı bir grup kesiyor. Aşık oldukları kızlardan ayrılmaya razı olmayan gençler, Eleni'yle birlikte kafiledeki bazı kızları kaçırıyor. Ne yapacağını şaşıran Lambo usta, eşini gemiye gönderip kızını aramaya karar veriyor.
4 ay boyunca kızını arayan Hrisostomidis umudunu yitirmiyor. Kızını bulup, eşini gemiyle gönderdiği Kavala'ya gitmek için dağ tepe dolaşıp her ağacın altına, her mağaraya bakıyor. Ne kadar arasa da küçük kızının izini bir türlü bulamıyor. Köydeki dostlarının "Sizden kimse kalmadı. Artık buralar senin için tehlikeli oldu" uyarılarına da kulak asmıyor. Bir süre sonra köylülerin getirdiği haberle sarsılıyor. Dünya, "Eleni ölmüş. Cesedini Maçka Deresi'nde sürüklenirken gördük" sözlerini duyan Lambo Usta'nın başına yıkılıyor. Gözyaşlarını içine akıtıp yola koyuluyor. Deniz yoluyla gitme şansı kalmadığı için karadan giden kervanlara katılıyor. Yolda eşkıyalar tarafından 4 kez soyularak, bin bir zorlukla 3 ayda İstanbul'a geliyor. Beş kuruş parasız Kadıköy' e ulaşan Lambo Usta, açıktan öte küçük kızının acısıyla gün be gün eriyor.

YOLU PAŞA'YLA KESİŞİYOR

Eşini Yunanistan'a gönderen kızını ise Trabzon'a ve kalbine gömen Lambo Usta ne yapacağını bilmeden Kadıköy'de dolaşırken, yolu dönemin ünlü devlet adamı Süreyya Paşa'yla kesişiyor. Konağında balo düzenleyecek olan Paşa, kalaycı bulamayınca adamları tesadüfen Lambo Usta'ya ulaşıyor. İşçiliğini çok beğenen Süreyya Paşa, hayata küsmüş genç adamın elinden tutuyor.
Karnını Süreyya Paşa'nın yanında doyuran Lambo Usta, "Durumunu düzeltene kadar İstanbul'da kal sonra seni ellerimle Yunanistan'a gönderirim" teklifini kabul ediyor. Paşa'nın yardımlarıyla Kadıköy'de kalaycı dükkanı açıyor ve kısa sürede çok para kazanıyor. Maçka'da yaşadıklarını kalbine gömen Lambo Usta, bir süre sonra kendi köyünden Antusa'yla tanışıyor. Belki de acısını tazelememek için Yunanistan'a gitmekten vazgeçiyor ve Antusa'yla evleniyor. İkinci evliliğinden de bir kızı oluyor, adını Sofiya koyuyor.

υρκικά
ια των
ιοντίων.

(Lambo ustasının İstanbul'da doğan kızı Sofiya ile yıllar önce Trabzon'da kaybettiği Eleni'sinin hikayeleri film olacak)

BİLİNMEYEN GEÇMİŞ

Hikayenin bundan sonraki kısmını Sofiya'nın 59 yaşındaki oğlu Avedis Kevork Hilkat anlatıyor; dedesi Lambo Usta'yı hayal meyal hatırladığını söyleyen Avedis'in hayatı zorluklarla geçmiş. Anne-babası ayrıldıktan sora Kapalıçarşı'da bir kuyumcunun yanında işe başlamış. Annesi Sofiya ise bir ailenin yanında bakıcı olarak çalışmış. Geçmişiyle ilgili sırları ve varlığından haberi olmadığı teyzesini ise annesinin 93 yaşında hayatını kaybetmesiyle öğrenmiş Hilkat. Miras işlemleri için avukatına vekalet veren Avedis, "Avukat elinde vukuatlı nüfus kağıdıyla gelince geçmişimizin hiç bilmediğim yönü ortaya çıktı. Annemin varlığından bize hiç bahsetmediği bir ablası varmış. Nüfus dökümünde dedemin ilk evliliğinden olan Eleni hayatta gözüküyordu. Hemen araştırmaya başladım" diyor.

ELENİ'DEN EMİNE'YE

Trabzon'a nüfus dökümlerini gönderen Avedis'e, aradan fazla zaman geçmeden sürpriz bir telefon geliyor. Ahizenin ucundaki ses "Annem Emine'yi araştırıyormuşsunuz" deyince Avedis'in şaşkınlığı bir kat daha artıyor. Trabzon'un tanınmış ailelerinden birinin üyesi olan Abdükadir Sümer'in nüfus dökümündeki Eleni'nin babaannesi Emine olduğunu söylemesi sır perdesini aralıyor. Avedis, hiç göremediği teyzesi Eleni'nin hikayesini, Sümer Ailesi'nden öğreniyor: Eleni, kendisini kaçıran Ali Kemal Sümer'le evleniyor. Bir süre sonra da Müslüman oluyor. Çok da dindar. 5 çocuğu oluyor ancak eşi genç yaşta hayatını kaybediyor. Ölmeden önce hep Pontusca sayıklıyor. "Zaten kızdığı zaman da Pontusca kızarmış" diyor Avedis. Hikayenin bundan sonrasını daha da karışığını söyleyen Avedis Kevork Hilkat, dedesi Lambo Usta'nın ilk eşinin de Yunanistan'da evlendiğini ve iki çocuğunun olduğunu anlatıyor: Çocukları yıllar sonra Trabzon'a gelip Eleni teyzemin izini buluyor. Ancak o, Yunanistan'dan gelen hiç kimseyle görüşmemiş. Kimseye gerekçesini söylememiş. Teyzemin bu yanı bir soru işareti olarak kalmış. Aslında annem de hayattayken Trabzon'a, babasının topraklarına gitti. Ama Eleni'yi ya da yeni ismiyle Emine'yi buldu mu bilmiyoruz. Bulduysa bize niye söylemedi? Bunun cevabını hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz...

HİKAYELERİ FİLM OLACAK

Avedis, birbirlerinden habersiz olarak yaşayan iki kız kardeşi mezarları arasında taşıdığı bir avuç toprakta buluşturdu. Bu hikaye yapımcıların dikkatini çekti. Sofiya ve Eleni'nin iç burkan hikayesi film olacak.

Αλλά το εντυπωσιακό είναι ότι αποφασίστηκε να την κάνουν ταινία μια ομάδα «Τούρκων» οι οποίοι όταν την έμαθαν είχαν συγκλονιστεί καθώς είχαν γίνει και μάρτυρες της συνάντησης μετά από τόσα χρόνια όλων αυτών των χαμένων συγγενών από την φρίκη ενός πολέμου και μιας γενοκτονίας.

Βέβαια το ποιοι είναι αυτοί οι «Τούρκοι» που θα γυρίσουν την ταινία δεν μας γίνεται γνωστό, ίσως για ευνόητους λόγους. Όμως και μόνο που στην σημερινή Τουρκία ένα τέτοιο μεγάλο δράμα των Ελληνοποντίων θα γίνει φιλμ, είναι άλλο ένα δείγμα και σημείο των καιρών.

Πηγή: *enromiosini.gr*